

Sisearhitektuuri olemus: mõju + teovõime

1 Thinking Inside the Box: A Reader in Interiors For The Twenty-First Century. Eds. J. Gigli, F. Hay, E. Hollis, A. Milligan, A. Milton, D. Plunkett. London: Middlesex University Press, 2007; C. Edwards, Interior Design: A Critical Introduction. Oxford: Berg, 2011; Interiors Education Futures: A Collection of Contemporary Insights. Ed. P. Rogers. Faringdon: Libri, 2012.

2 "Olemasolu põhjus", "elu mõte".

Võrdlemisi sageli nenditakse, et sisearhitektuur on teoreetiliselt ebamäärane valdkond.¹ Sedasorti hägusus võib mõnikord olla ebamugav. Vahel viib see liighõlpsa oletuseni, et sisearhitektuur on olemuslikult pinnapealne ning ei allu mõtestamisele. Niisugune tabamatus on aga minu arvates interjööri *raison d'être*², üks selle alustalasid. Just vastuokkikkus ja vabadus pakub sisearhitektuuriga tegelejatele nii praktilises, teaduslikus kui ka pedagoogilises plaanis palju tegutsemislusti. Käesolevas artiklis võetakse vaatluse alla väide, et sisearhitektuuri mõistmisel mängib kesksel rollil teatud ruumiline, teoreetiline ja professionaalne kõhelus, millela pole võimalik valdkonna olemust, selle pedagoogilisi, praktilisi, teoreetilisi, ajaloolisi ja kutsealaseid aspekte käsitleda.

Graeme Brooker

The Interior Condition: Impact + Agency

It is not unusual to hear the interior described as a slippery subject.¹ This fluidity can, for some, be a source of unease. Occasionally, it leads to all too easy assumptions regarding a deficiency of an intellectual veracity in the subject. I believe that this fluid quality is actually the *raison d'être*² of the subject. Put simply, I consider it to be one of the fundamental conditions of the interior. Any agent working in this field will often demonstrate a particular sensibility that revels in the ambiguity and unfixedness of interiors in their practice, research and teaching. This paper will examine the notion that a spatial, critical and professional uncertainty is fundamental to any comprehension of the interior, and hence it is central to the condition of the cultures of education, practice, theory, history and the profession of the subject.

1 Thinking Inside the Box: A Reader in Interiors For The Twenty-First Century. Eds. J. Gigli, F. Hay, E. Hollis, A. Milligan, A. Milton, D. Plunkett. London: Middlesex University Press, 2007; C. Edwards, Interior Design: A Critical Introduction. Oxford: Berg, 2011; Interiors Education Futures: A Collection of Contemporary Insights. Ed. P. Rogers. Faringdon: Libri, 2012.

2 'The existence of the reason', 'the meaning of life'.

3 Mõju: millestki või kellestki lähtuv teatud muutust esile kutsuv toime. Teovõime: võime tegutseda, midagi ette võtta ja teoks teha. (Eesti keele seletav sõnaraamat, <http://www.eki.ee/dict/ekss/> (vaadatud 4. III 2016). Originaalis viidatud: C. T. Onions, The Oxford English Dictionary: On Historical Principles. Oxford: Oxford University Press, 1972 (tõlkija märkus)).

Artikli pealkiri “Sisearhitektuuri olemus: mõju ja teovõime” viitab sellele, et püüan juurelda interjööri loome mõningate põhialuste üle.³ Toetun siin osaliselt oma loome-tegevusele, peamiselt õppe- ja kirjatöö vallas, sest teadus- ja õppetöö on mu tegevuses tihedalt läbipõimunud vastasmõjulised suunad. Mu kirjatöö on leidnud väljundi esmajoones raamatuis, kus olen käsitlenud sisearhitektuuri õpetamist, ideid, protsesse, teooriaid ja ajalugusid. Sisearhitektuuri olemuse kirjeldamiseks kasutan neist kolme. Minu õpetamistöö aluseks on olnud raamatuis analüüsitud ideed, mille toimivuse olen omakorda pannud proovile praktikatundides. Võttes aluseks oma teadus- ja õpetamis-tegevuse, uurin selles artiklis *mõju* – millestki või kellestki lähtuva, teatud muutust esile kutsuva toime – ja *teovõime* – tegevusest võrsunud konkreetse ruumimulje – tihedaid seoseid, aga ka seda, kuidas mõjutab sisearhitektuuri olemust minu isik ja tegevus.

Selguse huvides täpsustan, et olemuse all pean silmas siseruumi ainulaadseid omadusi; teadvustatud, refleksiivset ja vahel ka kriitilist arusaama sellest valdkonnast ja kõigist tema osadest: haridusest, praktikast, teooriast, ajaloost ja kutsetööst. See teema köidab mind paljudel põhjusil, ent aastatepikkuse õppe-, uurimis- ja kirjatöö tulemusel olen avastanud, et peamiselt lummab mind selle avatus, ebastabiilsus. Reeglite ja süsteemi puudumine on interjööri üks kõige paeluvamaid omadusi. Erinevalt teistest ruumi- või ehituskunstidest suudab sisearhitektuur manada – sageli üheaegselt – esile terve hulga ruumilisi vaatnurki, narratiive ja ideid. Ruumist saab mõelda, siseruumi luua ja viimaks kasutada nii lõputult erinevalt, et tekib ruumigeograafia, mis lubab kasutusviisi tõlgendada väga mitmesugusel moel. Ühesõnaga – seesugune reeglivabadus, mitmetimõistetavus ja ebastabiilsus jääb mind ikka ja alati lummama.

Paraku kaasneb sisearhitektuuri kui eriala lakkamatu uuendustungiga ka selle mittemõistmise või koguni valemõistmise oht. Ent minu silmis pole niisugune püsimumus mitte oht, vaid interjööri olemusliku dünaamika läte. Ruum otsekui nõuab segadust tekitavaid ja tavatuud avatüüre ning ootamatuid pöördeid. Teadmisanu tähtsust on siin võimatu üle hinnata. Püüdes arutleda, miks see valdkond mind jätkuvalt köidab,

I have called this paper ‘The Interior Condition: Impact and Agency’ in order to speculate on some of the fundamental aspects of this subject.³

In order to do so, I will use some of my own work, particularly in teaching and writing. I consider that these aspects of my research and teaching are very closely related and all overlap with each other. My written work has primarily manifested itself in books. These are publications that explore teaching, ideas, processes, theories and histories about the subject. I will use three of these to describe some conditions of the interior. In relation to the books, my teaching has relied upon the analysis of the ideas contained within them, and they have been subsequently explored in studio teaching. This paper will utilise my research and teaching to examine how impact, defined as a process of a forceful impression, is closely related to agency, the production of a particular interior sensibility through action, and how both my impact and my agency contribute to the conditions of the interior.

In order to clarify, when I say condition, I refer to the unique features of inside space, a self-aware, reflective, and in some cases, critical understanding of all aspects of the discipline. These include the education, practice, theory, history and profession of the subject. This subject fascinates me for many reasons, but during numerous years of teaching, researching and writing, I have realized that it is primarily because of its open-ended or unfixed nature. A fascinating aspect of the interior is its uncodified and unsystematized disposition. The interior, unlike any other spatial or built environment subject, has the capability to engender numerous voices, narratives and ideas about space, often simultaneously. The multiplicity of ways in which it can be thought about, created and then used, provides a spatial geography of many ways of understanding patterns of occupation. In short I am continually fascinated by its unregulated, ambiguous and unfixed nature.

These open-ended qualities ensure that the discipline of the interior can sometimes be misunderstood and, what’s worse, sometimes misaligned. In contrast to this, in my view this is what gives the interior an unrelenting dynamic condition. Speculation

³ Impact: to press closely or firmly into something. Agency: the faculty of an agent or of acting and action. (C.T. Onions, The Oxford English Dictionary: On Historical Principles. Oxford: Oxford University Press, 1972).

analüüsin allpool sisearhitektuuri olemusliku mitmetimõistetavuse kolme võimalikku allikat. Need on:

- interjööri keel
- interjäär ja taaskasutus
- interjööri ajalugu

Interjäär ja keel

Ladina keeles tähendab *inter* vahel, keskel või kestel. Aja jooksul sai sellest inglise keeles *enter* (sisenema), millest omakorda tekkis sõna *entrance* (sissekäik) – mõlemad seostuvad lävega, sise- ja välisruumi vahelise alaga.

Interjööri mõiste mitmetähenduslikkust aitavad mõista ka niisugused ingliskeelsed sõnad nagu *inter-zone* (vahe-ala ehk eikellegimaa rindejoonel), *inter-lude* (vahepala) ja *inter-lope* (vahele tungima või salakaubitsema) – kõik need kõnelevad piiripealsest vahepealolekust. Ladina tüve kõrval ulatub “interjööri” etümoloogiline ajalugu ka sanskritikeelse sõnani *antar*, mis tähendab “vahepeal”, kätkekes üksiti ingliskeelse sõna *enter* tähendust. Hoone siseruumile osutamiseks hakati “interjööri” mõistet kasutama alles üsna hiljaaegu, täpsemalt 19. sajandil väikekodanliku kodu kontekstis. Varem mõeldi selle all peamiselt kontinentide sisemaad või ka sissepoole suunatud mõtteprotsesse.

Interjööri sõna etümoloogia toob niisiis kujukalt esile siseruumide mitmetähenduslikkuse, mis võrsub juba neist kõnelevast keelest. Keel väljendab olemust, mille tähendus me just nagu teaks, ent mis on samas heitlik ja ebastabiilne. Just niisugune on sisearhitektuuri olemus, mille tingimused seab selle kirjeldamise mõõdupuu – keele – ebastabiilsus ja hägusus.

Keelekasutuse olemuslikku ebastabiilsust sisearhitektuuris uurib Michael Guggenheimi 2011. aastal ilmunud artikkel “Vormitu diskursus: võimatud teadmised muutuvast kasutusest”.⁴ Londoni Goldsmithi Ülikoolis sotsioloogina tegutsev Guggenheim leiab, et

4 M. Guggenheim, Formless Discourse: The Impossible Knowledge of Change of Use. – *Candide Journal* 2011, vol. 4 (7), lk 13–35.

---

and unfixedness, however unsettling or unusual, is a necessary and endless condition of the interior. Curiosity is of paramount importance. This paper will speculate on my fascination for this subject by analysing three possible sources of ambiguities in the conditions of the interior. They are;

- Languages of the Interior
- Reuse and the Interior
- History of the Interior

Languages of the Interior

Inter is Latin, meaning in-between, among or during. This word was replaced by *enter*, which then became *entrance* and is useful when thought of in relation to thresholds, particularly the space between inside and out.

The ambiguity of the term ‘interior’ is further compounded by other terms such as *inter-zone*, *inter-mittent*, *inter-lude*, and *inter-lope*, all of which reinforce the idea of a liminal state of in-between-ness. As well as its Latin roots, the etymological origins of interior can be traced back to Sanskrit and the term *antar*, itself meaning between and also embodying the word *enter*. It was only recently and particularly in the nineteenth century when, through an analysis of the bourgeois home, the word ‘interior’ started to mean the inside of a building. Before that it was often used to describe the non-coastal regions of a continent or internal modes of thinking.

The root words of the language of the interior perfectly encapsulate the ambiguity of the inside spaces they seek to represent. The language describes a condition that we purport to know, and yet it also describes one that is fluid and unfixed. This is a perennial condition of the interior: the parameter of its own definitions, its language, encapsulates an unfixed and liminal set of conditions.

5 M. Guggenheim, *Formless Discourse*, lk 32.

6 G. Brooker, *The Dialectics of Appropriation. – The Interior Architecture Theory Reader*. Ed. G. Marinic. London: Routledge, 2016, ilmumas.

7 J. A. B. Hegewald, S. K. Mitra, *Reuse: The Art and Politics of Integration and Anxiety*. London: Sage, 2012, lk 3.

siseruumiga seotud diskursused ei tule selle ideede ammendava representeerimisega toime. Selle põhjuseks on asjaolu, et kasutatav keel ei suuda “objekti selgelt määratleda”⁵. Guggenheimi arvates oleks abi protsessipõhisest keelest. Guggenheimi sõnul nõuab sisearhitektuur keelt, mis erineb täielikult teistes ruumipraktikates tarvitatavast keelest. See nõuab ainulaadset murret, protsessipõhise keele üha arenevat raamistikku.

Vastasin Guggenheimile oma artiklis “Omastamise dialektika”.⁶ Kirjeldan selles, kuidas teatud keelendid, mida kasutatakse siseruumist kõnelemiseks, on liitunud vastandmõistete paarideks. Üksteise suhtes vastandlikuks peetavaid elemente, kontseptsioone ja ideoloogiaid kirjeldatakse sageli sõnaga “dialektika”. Klassikalised arusaamad dialektilisest vasturääkivusest – dihhotoomia, milles üks idee asendab teise, muutes selle üleliigseks – on interjööri käsitlemisel minu arvates täiesti ülemäärased. Pigem tuleb siin kasuks äärmiselt spetsiifiline omastamise dialektika, milles lõikuvad omavahel seotud mõisted. Omastamise dialektikas moodustavad ajaloolised, teoreetilised ja ruumilised vastandid, elemendid, ideed ja protsessid liitmõiste. Nisugune liitmõiste teeb võimalikuks dünaamilised võnked, kätkeades nõnda selle olulisimaid tunnuseid. Esmajoones taaskasutusele keskenduvates praktikates peetakse liitmõiste all silmas mitmesuguste omastatud elementide kogumit. Raamatus “Taaskasutus: lõimumise ja ängi kunst ja poliitika” kirjeldavad Julia Hegewald ja Subrata Mitra taaskasutust nii:

“Põhimõtteliselt viitab taaskasutus sellele, et midagi kasutatakse uuesti. See võib olla ese, hoone, ehitusmaterjal, stiil, seadus, mõiste, valitsusvorm, idee vmt. See on läbimõeldud ja valikuid eeldav protsess, mille käigus tõstetakse olemasolevad esemed nende endisest kontekstist uude taustsüsteemi. Selle saavutamiseks on vaja teatud katkestust ja murrangut, millegi uuega silmitsi sattumist. Taaskasutus ei matki ega jäljenda, see ühendab loominguliselt vanad ja uued elemendid, püüdes eset või ideed arendada.”⁷

Guggenheimist tõukudes pakun, et eripalgeline sisearhitektuuri keel võiks väljendada eeskätt teatud distsiplinaarse ja ruumilise liitmõiste (minu mõiste – G. B.) kaudu.

The unstable condition of the languages of the interior is examined in Michael Guggenheim’s 2011 paper ‘Formless Discourse: The Impossible Knowledge of Change of Use’.⁴ Guggenheim, a sociologist working at Goldsmith’s University in London, suggests that discourses surrounding the interior struggle to fully represent ideas about the subject. This is because the language that is used doesn’t adequately ‘clarify its object’⁵. Guggenheim suggests that a processual-based language is required. What Guggenheim suggests is that the interior requires a language that is very different to other spatially based practices. It requires a distinct dialect that captures its essences and vitalities through the development of a framework of language based on process.

In response, I produced a paper entitled ‘The Dialectics of Appropriation’.⁶ In it I describe how certain forms of language used to describe inside space take the form of a composite construct of opposites. The term dialectic is often used as a word to describe elements, concepts and ideologies that may be considered at odds with each other. Traditional notions of dialectical variance, the dichotomy of one idea superseding another, and thus rendering it redundant are, in my view, an unnecessary diversion when thinking about the interior. Instead I suggest that the dialectics of appropriation are very particular and intersecting connected entities. They are historical, theoretical and spatial counterpoints, elements, ideas and processes that are joined together to form a composite. This composite is a construct that affords the subject a dynamic resonance and ultimately contains its fundamental attributes. In areas where reuse is prevalent, a compositional construct is described as a combination of various appropriated elements. In the book *Reuse: The Art and Politics of Integration and Anxiety* by Julia Hegewald and Subrata Mitra, the authors describe reuse in the following way:

‘Reuse essentially refers to using an item again. This can be an object, an edifice, building materials, a style, a law, a concept, a form of governance, an idea or anything else. It is a deliberate and selective process in which existing elements are borrowed and taken out of their former surroundings to be applied to a fresh context. For this to

4 M. Guggenheim, *Formless Discourse: The Impossible Knowledge of Change of Use*. – *Candide Journal* 2011, vol. 4 (7), p. 13–35.

5 M. Guggenheim, *Formless Discourse*, p. 32.

6 G. Brooker, *The Dialectics of Appropriation. – The Interior Architecture Theory Reader*. Ed. G. Marinic. London: Routledge, 2016, forthcoming.

Selles mõistes segunevad vormid, ajalood, teooriad ja ruumid, mis kätkevad endas mitmesuguseid ideid, tegutsejaid ja kohandatud või omastatud olukordi ning üksiti võrsuvad neist. Niisugused liitmõisted moodustuvad nii ideedest kui ka olemasolevatest asjadest ja nähtustest, mida saab kirjeldada rea põhjanevate vastandmõistete paaride kaudu, millest igaüks loob siseruumi mõistmiseks ja ehitamiseks väga spetsiifilise konteksti või olukorra. Need vastandpaarid võivad sageli näida vastuoklikuna. Ent nagu varem märkisin, on need teatud vasturääkivustele vaatamata siseruumis asjakohasemad kui klassikalised arusaamad dialektilistest kokkupõrgetest. Jättes kõrvale asendamise ja üleliigsuse, hõlmab omastamise dialektika vastandpaarikuid, millest moodustub uus ja uute tähendustega liitmõiste, mis annab võimaluse ruumi dünaamilistele võngetele, kätkedes nõnda selle olulisimaid tunnuseid.

Artiklis väitsin, et sisearhitektuuriga seostub terve rida eripäraseid vastandmõistepaare. Sisearhitektuuri keele liitmõiste hõlmab näiteks vana/uue, sise-/välisruumi ja koguni ruumi/koha mõistepaare. Vana/uus on tihedalt seotud juba olemasoleva materjaliga töötamise protsessiga. Siseruum/välisruum viitab "interjööri" etümoloogilistele juurtele ning selle seostele lävega, samuti erinevatesse keskkondadesse sisenemisega. Ruum/koht peegeldab millelegi abstraktsele või vanamoelisele tähenduse andmise protsessi. See nimekiri pole kaugelki ammendav. Lisada võiks veel niisugused mõistepaarid nagu avalik/isiklik, olevik/minevik, kuvand/reaalsus – minu arvates avalduvad kõigis neis sisearhitektuuri olemust kirjeldava ainulaadse sulamkeele mitmesugused kasutusviisid.

Sulam- või liitnähituseks peavad sisearhitektuuri ka Charles Rice ja Georges Teysot. Nemand kirjeldasid seda topelt- või kaheosalise ruumi kujundi toel. Topeltruum kujutab endast pildi, ruumi ja ühiskondlike struktuuride keerukat suhtevõrgustikku, mille abil kirjeldatakse 19. sajandi väikekodaanlikku kodu. Teysot:

"Esmapilgul näib see puhas siseruum kaitsva kapslina, ent ometi on seesama ruum üksiti just nagu vaatamiseks välja pandud, niisiis välisruumi projitseeritud, nagu kaubad

happen, a disruption and a break have to happen, favouring confrontation with something new. Reuse does not imitate and replicate; it is a creative combination of old and new elements which aims to take the item or concept further.⁷

In response to Guggenheim I suggest that one condition of a distinct interior language could be manifested primarily in the form of a disciplinary and spatial composite construct (my term – G. B.). This construct is an amalgam of forms, histories, theories and spaces that incorporate, and are fabricated from, a number of ideas, agents and adapted or appropriated conditions. These composite constructs are conditions formed from ideas as well as entities that may be described through the origins of a series of fundamental dualities, each of which is a particular context or condition that is very specific to the comprehension and realisation of the interior. These dualities might often be viewed as being at odds with each other. But whilst sometimes contrary, as I stated earlier, traditional notions of dialectical conflict are an unnecessary diversion. Instead of supersedence and redundancy, the dialectics of appropriation are dualities joined together to form a composite, a new construct, with new meanings that afford the subject its dynamic resonance and ultimately its fundamental attributes.

In the paper I suggested that there is a number of distinct dialectics that were particular to the interior. The concepts of old and new, interior and exterior and even space and place exemplified the languages of the interior composite construct. Old/new are closely related to the processes of working with what is already extant. Interior/exterior encapsulates the roots of the 'interior' and its connections to a threshold and entering different environments. Space/place sums up the processes of giving meaning to something abstract or obsolete. This is not an exhaustive list. Public/private, present/past, image/reality are all, in my view, amalgams of different ways to use a distinct language to describe the condition of the interior.

Charles Rice and George Teyssot have also described the interior as an amalgam, or a composite, construct. They proposed a doubled or two-fold room. The latter is a

7 J. A. B. Hegewald, S. K. Mitra, *Reuse: The Art and Politics of Integration and Anxiety*. London: Sage, 2012, p. 3.

poeknal või eksponaadid muuseumis. See väikekodanlik, endassesulgunud siseruum, milles valitses tüüine turvatunne ja privaatsus, koht, mis otsekui uinus või tukastas, mille unisuses ja õhustikus heiaastusid mugavuse kõikvõimalikud tähendused – ühtäkki see virgub ja pööratakse pahupidi.”⁸

Rice lisab: “Interjöõri esilekerkimist märkivas semantilises arengus avaldub kahe-tisus... Interjöõri kerkis seega jõuliselt esile nii füüsilise kolmemõõtmelise ruumina kui ka tasapindse pildina... Oluline on, et pilt ja ruum on selles kahetisuses omavahelises sõltuvuses ning kumbki ei saavuta ülekaalu.”⁹

Vastandite sulandumine, tingimuste ja kontekstide ümberkomponeerimine tagab, et sisearhitektuuris, disainis ja kujunduses toimub nii õppetöö kui ka praktika tasandil teatud võnkumine või pendeldamine, mis avaldub nii loome-, kujutamise- kui ka ehitustegevuses. Vastandite pendeldamisest või võnkumisest võrsub seega mitmetähenduslikkus, mis on minu arvates ruumi ja seda kirjeldavate erikeelte üks põhiprintsiipi. Kõige selle omaksõtmise on mõõdapääsmatu, kui soovime mõtestada sisearhitektuuri teatud erikeele kaudu, mis “määratleb objekti” – interjöõri kahetise, mitmekihilise olemuse.

Taaskasutuse keeled

“Taaskasutus ei tähenda mitte niivõrd kunagise algupärase puhta vormi kindlakstegetmist, kuivõrd arusaama, et asjad on pidevas muutumises ja vastasmõjus.”¹⁰

Minu arvates nõuab interjöõri projekteerimine loodava ruumiga piirneva keskkonna reeglite ja vormidega arvestamist, ükskõik, kas tegu on paberile või arvutiekraanile tõmmatud joonega, plaanitava ruumi visandamisega, iidsete või moodsate lagunevate varemetega. Silmas tuleb pidada nii füüsilisi kui ka tajumuslikke tegureid. Samuti hakavad interjöõri loomist mõjutama sisearhitekti isiklikud reaktsioonid neile tingimustele. Uue ruumi väljatöötamisele eelnevalt nende reaktsioonide analüüs, hindamine ja ümberkohandamine.

complex relationship between image, space and social constructs and is often utilised as a device to describe the nineteenth-century Bourgeois home. Teyssot:

‘At first glance, this pure interior seems to be a defensive capsule: yet this very space tends to be put on display, and therefore projected toward the exterior, like goods in a shop window or objects in a museum. What was bourgeois interiority, a realm in which calm security, and privacy reigned, a place asleep or dozing, the drowsiness and the atmosphere of which allude to the various meanings of the notion of comfort, suddenly awakens and is turned inside out.’⁸

Whilst Rice said: ‘Doubleness is manifest in the semantic development that marks the emergence of the interior...The interior thus emerged with significance as a physical, three dimensional space, as well as an image...Significantly, doubleness involves the interdependence between image and space, with neither sense being primary.’⁹

The amalgam of opposites, the recomposition of these counterpoints, conditions and contexts, ensures that there is a resonance or oscillation that manifests itself right through the processes of the conception, representation and fabrication, both in education and the practice of interior architecture, design and decoration. Therefore this oscillation or resonance of counterpoints constructs an ambiguity that is, in my view, a fundamental principle of the subject and the distinct languages used to describe it. The recognition of those terms is fundamental to understanding the interior through the utilisation of a distinct language that ‘clarifies the object’ of its dual, doubled, two-fold or composite constructed condition.

8 G. Teyssot, A Topology of Everyday Constellations. Cambridge, MA; London: MIT Press, 2013, p. 85.

9 C. Rice, The Emergence of the Interior: Architecture, Modernity, Domesticity. Abingdon, New York: Routledge, 2007, p. 2.

10 J. A. B. Hegewald, S. K. Mitra, Reuse, p. 45.

Languages of Reuse

‘Re-use is not primarily about the identification of a genuine pure form, which may have once existed, but more about a recognition that things are continuously changing and reacting to one another.’¹⁰

Igasugune sisearhitektuurne tegevus nõuab olemasoleva keskkonna ümber-
töötamist, olgu siis tegemist üksnes pinnapealsete kohanduste või koguni konst-
ruktiivsete, tervikut mõjutavate sekkumistega. 2004. aastal visandasime koos
Sally Stone'iga selle loomevälja keeled, teooriad, tegelased ja eeskujud raamatus
"Ümbertõlgendused: sisearhitektuur ja hoonete rekonstrueerimise põhimõtted".¹¹
Tõelises "omastamise vaimus" näppasin raamatu pealkirja ühest Giancarlo De Carlo
tsitaadist:

"Usun väga tõlgenduse ilmutuslikku jõudu... kui suudetakse tõlgendada kord jäetud
jälje tähendust, ei saa selgeks mitte üksnes see, millal jälg jäeti ja mis põhjustel, vaid
teadvustatakse ka seda, et erinevate sündmuste jäljed on ladestunud üksteise peale,
et neid ühendavad omavahelised seosed ning et aja jooksul on need tinginud teisi
sündmusi, luues nõnda meie ajaloo koetise."

"Ümbertõlgendustes" väidame, et taaskasutus annab ühe võimaluse näha interjööri
ehitatud keskkonna lahutamatu osana. Ent juba eksisteeriva keskkonna ümbertöötami-
sel tulevad mängu hoopis teised tingimused, võrreldes nende arhitektuursete situat-
sioonidega, kus valitseb *tabula rasa* olukord ning ideed ja uued keskkonnad kujun-
datakse tühjale kohale. "Ümbertõlgendused" jaguneb neljaks peatükiks, kolm esimest
neist on "Analüüs", "Strateegia" ja "Taktika". Neid ühendab arusaam, et kõik kolm on ühe
ja sama protsessi osad.

Strateegiakäsitlus on raamatu innovaativsim aspekt. Toome esile kolm peamist stra-
teegiat. Esimene neist on sekkumine: "Sekkumisega on tegemist siis, kui eksisteerivat
hoonet muudetakse sedavõrd, et selle varasemat ilmet on võimatu tajuda, ning kui
rekonstrueerimisel toimub vana ja uue täielik ühtepõimumine."¹³

Teine strateegia on lisamine: "Uus iseseisev element, mille mastaabi määrab ole-
masolev keskkond. Teisisõnu: see luuakse ümbritseva keskkonna järgi."¹⁴

Kolmas on paigaldamine: "Vana ja uus eksisteerivad üksteisest sõltumatult... Kui
uued elemendid eemaldada, naaseb hoone oma algse kuju juurde."¹⁵

11 G. Brooker, S. Stone, Re-Readings: Interior Architecture and the Principles of Remodelling Existing Buildings. London: RIBA, 2004.

12 B. Zucchi, Giancarlo De Carlo. Oxford: Butterworth Architecture, 1992.

13 G. Brooker, S. Stone, Re-Readings, lk 14.

14 G. Brooker, S. Stone, Re-Readings, lk 14.

15 G. Brooker, S. Stone, Re-Readings, lk 14.

In my view, whether a line on a page or a computer screen, a drawing of a space yet to be built or the crumbling ruins of an existing ancient or modern building, the design of an interior is often reliant on the understanding of patterns and forms of the proximities of the existing. These can be both physical and perceptual entities. The designer's responses to these conditions can be used to inform the new interior space that is yet to be made. Their analysis, evaluation and subsequent editing should always inform the development of the new.

All forms of interior rely on reworking what is extant, from surface-based adaptations to structural and integral interventions. In 2004, my co-author Sally Stone and I outlined the languages, theories, agents and exemplars of these territories. The book was called *Rereadings: Interior Architecture and the Design Principles of Remodelling Existing Buildings*.¹¹ In true 'appropriation style' I stole the title of the book from a quote from Giancarlo De Carlo:

'I believe a lot in the revelatory capacity of reading... if one is able to interpret the meaning of what has remained engraved, not only does one come to understand when this mark was made and what the motivation behind it was, but one also becomes conscious of how the various events that have left their mark have become layered, how they relate to one another and how, through time, they have set of other events and have woven together our history.'¹²

In "Rereadings" we suggest that reuse is one way of understanding interiors as an integral element of the built environment. Yet reworking the existing explains how it differs to other forms of built environment design work where ideas and new environments were derived from scratch: a *tabula rasa* approach to construction. *Rereadings* is divided into four chapters. The first chapter is 'Analysis', the second chapter is 'Strategy' and the third 'Tactics'. All three are based upon an understanding of each of the other chapters as part of a process.

Strategy is the most innovative aspect of the book. We suggest there are three

11 G. Brooker, S. Stone, Re-Readings: Interior Architecture and the Principles of Remodelling Existing Buildings. London: RIBA, 2004.

12 B. Zucchi, Giancarlo De Carlo. Oxford: Butterworth Architecture, 1992.

Kõik strateegiad toetuvad olemasoleva materjali taaskasutamisel mitmesuguste põhimõtetele. Väidame raamatus, et sisearhitektuur peab igal juhul arvestama sellega, mis on juba olemas, st krunt ja kõik sellest tulenevad tingimused. Strateegia kujuneb just nimelt nendest lähtuvalt, nagu ka ümbertöötamise põhimõtted. Tegutsemisvõimaluste skaala ulatub hoone kasutusotstarvet muutvast jõulisest sekumisest kerge kohendamiseni, mis jätab ehitise koetise ja konstruktsiooni võrdlemisi puutumata.

Ülalpool mainitud artiklis "Vormitu diskursus" leiab Michael Guggenheim, et olemasolevate hoonete kasutusotstarbe muutumist saab mõista üksnes siis, kui seda kirjeldav keel on protsessipõhine. Just niisuguse keeleni soovisimegi "Ümbertölgendustes" jõuda, luues mõtterraamistikku, mis on meie arvates interjööri projekteerimise oluline ja omanäoline osa. Paneme oma töös rõhku strateegiatele kui protsessidele, mis saavad alguse olemasoleva ruumiga suhestumisest. Loodame, et meie kirjeldatud strateegiad pakuvad arhitektidele tegevusraamistikku, mille toel seda teha.

Ajalugu ja interjäär

Kolmas telg on interjööri ajalugu. Kui taaskasutus on siseruumi üks põhitunnuseid, siis arhitektuuriajalugu pole võimalik tänaste olude ja ruumikujundusega ühildada. See tähelepanek on iseäranis aktuaalne 20. sajandi modernistliku arhitektuuriajaloo põhimõtte "vorm võrsub funktsioonist" kontekstis. Selle printsiibi valguses tekitab endise funktsiooni kaotanud hoonete taaskasutamine keerulisi küsimusi, nagu: kuidas saab uus funktsioon lähtuda vormist, mis pole selle jaoks loodud? Kui hoone muutub üleliigseks, ei oma selle algne kasutusotstarve enam tähtsust ning seega võib öelda, et kohast saab taas ruum, millel puudub eesmärk.

Ent ühe sisearhitektuuri ajaloo saab kokku panna ka taaskasutuse ajaloole tuginedes. Juba eksisteeriva ruumisituatsiooniga töötamisel tekitab funktsionalistliku

main strategies. The first is intervention: 'If the existing building is so transformed that it can no longer exist independently and the nature of the remodelling is such that the old and the new are completely intertwined, then the category is intervention.'¹³

The second strategy is insertion: 'A new autonomous element, the dimensions of which are dictated by those of the existing. In other words, it is built to fit.'¹⁴

The third is installation: 'The old and new exist independently...should the new elements be removed, then the building would revert to its original state.'¹⁵

All three are based on a variety of approaches to reusing extant material. Our argument in the book is that the fundamental component of interiority stems from the understanding of that which exists, i.e. a site and all of its conditions. A strategy was formed in response and an approach formulated to reworking what is already there. This process ranges from a robust integrative approach to changing the use of buildings (intervention), to a light touch, where the building fabric and structure is left relatively unaffected (installation).

In *Formless Discourse: The Impossible Knowledge of Change of Use*, cited earlier in this paper, Michael Guggenheim suggests that a processual-based language is important for the understanding of the change of use of existing buildings. This is what we set out to achieve with *Rereadings* and to establish a framework of understanding that we suggest is a significant distinctive aspect of the design of interior space. Our work promotes the processes of strategies originating as responses to the existing. It is our suggestion that these give designers a framework of approaches to that what is already there.

13 G. Brooker, S. Stone, *Re-Readings*, p. 14.

14 G. Brooker, S. Stone, *Re-Readings*, lk 14.

15 G. Brooker, S. Stone, *Re-Readings*, lk 14.

History and the Interior

A third condition is the history of the interior. If a fundamental characteristic of the subject regards reuse, then architectural history is incompatible with a contemporary history and the design of the interior. This is particularly pertinent if 'form following function'

arhitektuurimudeli lähteidee – et vorm on tihedalt seotud funktsiooniga – probleem. Taaskasutusele tugineva sisearhitektuuri ajaloo jaoks on funktsionalismist olulisem kasutusviis, ruumi hõlvamine või asustamine, kohandamine ning juba eksisteeriva omastamine millegi uue loomiseks. 2013. aastal avaldasin raamatu “Olulisimad interjöörid alates aastast 1900”,¹⁶ käsitledes interjööri ajalugu arhitektuuri taaskasutuse kontekstis. Jätsin kõrvale funktsiooni mõiste ja asetasin rõhu “kasutusviisidele”. Kasutusviis viitab sellele, kuidas kasutatakse ajaloolise arhitektuuri “kesta”. Niisugusest vaatenurgast paistab interjööri ajalugu hoopis teistsugune kui arhitektuuriajalugu.

Samuti soovin rõhutada inimkeskse ruumiloome mõju interjööri ajaloole. See mängib ütle mata olulist rolli, ehkki erinevate kasutusviiside, kogukondade ja inimeste vajadustega arvestamine on tähendanud ka interjööri vaikset, ent järjekindlat eemaldumist 20. sajandi ruumidiskursuste peavoolust. Artiklis “Vormitu diskursus” kirjeldab Guggenheim Bruno Latouri raamatule “Me ei ole kunagi olnud nii moodsad” toetudes kolme lähtepunkti, mille alusel hooneid liigitada: tehnoloogia, märgid ja interaktiivsus ehk koostoime. Nende alusel pakub Guggenheim välja kolm kategooriat: “tehnoloogiline” (tüüp või kasutusotstarve), “semiootiline” (hoone sümbolne laeng) ja “sotsioloogiline” (kasutusviis ja otstarve).

Juba eksisteeriva ruumi taasomastamise puhul mängib kasutusotstarbe muutmisel kõige olulisemat rolli kasutusviisi ümberprogrammeerimine, mistõttu on ümbermõtestamisel keskne tähtsus Guggenheimeri sotsioloogilisel (või Latouri interaktsiooni/koostoime) kategoorial. Guggenheimeri sõnul keskendusid 20. sajandi diskursused ehitatud keskkonna tehnoloogilisele ja sümbolsele aspektile, jättes tähelepanuta hoonete ja ruumide interaktiivsed omadused. Sellest järeldub, et kui interjööri loomisel peetakse oluliseks seda, kuidas inimesed ruumi kasutavad, siis tuleb nentida, et see diskursus jääbki 20. sajandi peamistest diskursustest kõrvale. Lisaksin, et just seetõttu on visalt säilinud ka arusaam sisearhitektuuri teoreetilisest ebamäärasusest, pinnapealsusest ja selle mõtestamisele allumatusest. Kokkuvõtteks võib öelda, et 20. sajandil

16 G. Brooker, *Key Interiors since 1900*. London: Laurence King, 2013.

exemplifies twentieth-century modern architectural history. On this basis, the notion that buildings become redundant and then get reused poses some complicated questions, such as how a new function can follow a form that it was never intended to accommodate. When a building becomes redundant, the use it was intended for is no longer relevant and it is equivalent to a place being returned back into space as its use drifts away.

In response, one history of the interior needs to be told through the history of reuse. Whereas a functionalist model of architecture promotes the notion of form being closely aligned to function, this creates a problem for working with the existing. More relevant than functionalism for a history of the interior where use is foregrounded are notions of occupation, the colonization or inhabitation of space, adapting and the appropriating what already exists to make something new. In 2013 I published *Key Interiors Since 1900*,¹⁶ a book about the history of the interior as told through reusing architecture. Resisting the use of ‘function’, the book is structured using a series of what I call ‘occupations’. Occupations inhabit an already existing shell or host space from a different period of architectural history. On this basis the history of the interior looks quite different to a history of architecture.

My other speculation on the condition of the history of the interior regards a human-centered approach to making space. This fundamental component of the discipline, its preoccupation with accommodating different types of use or occupation, communities and people, has meant that the interior slipped out of mainstream spatial discourses throughout the twentieth century. Guggenheim, in *Formless Discourse*, uses Latour’s *We Have Never Been So Modern* to describe three methods of designating buildings: technologies, signs and interactions. Guggenheim develops these into the ‘technological’ – (type or use), the ‘semiotic’ (symbolism of a building) and the ‘sociological’ – (occupation and use).

In the reappropriation of the existing, change of use is dominated by reprogrammed occupation, and therefore it places the sociological, as Guggenheim describes it, (or

16 G. Brooker, *Key Interiors Since 1900*. London: Laurence King, 2013.

domineerinud funktsionalistlikud ajalood on interjööri ajalugusid marginaliseerunud, iseäranis siis kui selle keskmes on taaskasutus.

Mõju + teovõime

Kui teatud ringkonnad püüdleval ehitatud keskkonnaga tegelemisel teatud korra poole, siis sisearhitektuurihariduses kannustatakse uurima korratuse võimalusi. Teisisõnu, mingil konkreetsel otstarbel loodu tahtlikku rakendamist mõne muu eesmärgi teenistusse saab käsitleda seatud reeglite rikkumisena, korra lõhkumisena. Niisugusel mõtteviisil on sisearhitektide, ruumikujundajate õpetamisel oluline koht. Interjöörihariduse üks põhieesmärke on arendada tunde- või mõttelaadi, mis on orienteeritud juba eksisteeriva keskkonna muutmisele ja mugandamisele.

Niisugune tunde- ja mõttelaad rõhutab mitmetähenduslikkust, innustab leppima kõhelusega ja õhutab sellega toime tulema. Siseruumi mitmetähenduslikkus ja ebamäärasus pakub sisearhitektuuri vallas tegutsejale naudingut. Miks? Sest see sütitab teadmisjanu, on avatud kõigele uuele. See annab ruumi ümbermõtestamisele ning on oma olemuselt nõustumis- ja kohandumisaldis. Just nimelt reeglivaba, piiramatult ja väle muutumismuutumus, tähenduslik lõpetamatus ja võime olla väärti mõistetud asetavad sisearhitektuuri erialaspetsiifilise teadustöö ja praktika esirinda. Interjöörid võivad olla postdistsiplinaarsed: need on ebastabiilsed, muutuvad ja kohanevad, taaskasutades, hõlmates ning kattudes teiste ruumidistsipliinidega, alates arhitektuurist kuni installatsioonikunsti, mööblukujunduse, disaini ja linnauuringuteni; sisearhitektuuri tegutsemisdiapasoon ulatub üksikust toast terve linnamaastikuni, pinnast konstruktsioonini. Interjäär hõlmab meeleseisundit ja koha olemust.

Sisearhitektuuri mõtteväledust käsitleb 2013. aastal avaldatud kogumik "Sisearhitektuuri ja ruumikujunduse käsiraamat", mille koostas koos Lois Weinthaliga.¹⁷ Projekti käimalükkamiseks kirjutatakse kumbki raamatu ainesega seotud teemadel 40 lõiku, mille

17 The Handbook of Interior Architecture and Design. Eds. G. Brooker, L. Weinthal. London, New York: Bloomsbury, 2013.

the interactive by Latour), as the most powerful element in its redesignation. In the twentieth century, Guggenheim suggests that discourses have focused on the technological and symbolic aspect of the built environment, overlooking the interactive or sociological features of buildings and spaces. Following this, if human occupation is considered to be important in the design of the interior, then there is the potential that is has placed discourses on the subject outside of the main discourses of the twentieth century. I would also suggest that this has ensured that the perception of slipperiness, or in some cases its under-nourished intellectual veracity, has been sustained. To summarize, the primacy of twentieth-century functionalist histories have marginalised histories of the interior, primarily when reuse is central to the subject.

Impact + Agency

Whilst certain forms of built environment endeavour will promote the understanding of a certain order, an education in an interior discipline will encourage the exploration of dis-order. In other words, the practice of taking something made for one purpose and deliberately making it do something else could be considered a transgressive act or one of disordering. This particular way of thinking is a considerable part of the education of an interior architect, designer or decorator. The predilection to develop a sensibility or an approach and way of thinking that changes and adapts what is already extant is fundamental to interior education.

This sensibility and way of thinking is a way of promoting ambiguity, the acceptance of uncertainty and the willingness to work with it. The interior agent enjoys the ambiguity and slippery qualities of inside space. Why? Because it stimulates curiosity; it is not closed to reconfiguring. It allows redefinition and its inbuilt condition is to accept and adapt. It is precisely the uncoded, unfixed and agile openness to change, its fluidity in meaning and its ability to be misunderstood that puts it at the forefront of

eesmärk oli võimalikke kaasautoreid provotseerida. Tegutsemisvälja ulatust kompides võtsime ühendust spetsialistidega üle kogu maailma, paludes igapähe neist reageerida ühele väljapakutud teematilistest provokatsioonidest. Soovisime visandada koondpildi eriala hetkeseisust, selle mõjust ja jõujoontest, püüda kaante vahele selle särtsaka mõtteenergia teatud kasutusviiside, teemade ja eesmärkide käsitlemisel.

Avastasime, et sisearhitektuuris koonduvad paljude meie ühiskonnas jätkuvalt aktuaalsete teemade raskuspunktid. See pole küll ainus valdkond, mis nende teemadega tegeleb, ent julgen väita, et väga paljude puhul mängib see keskset rolli. Ehitatud keskkond seostub tihedalt niisuguste igikestvate teemadega nagu varjupaik, kodu, keha ja ruum, identiteet ning selle väljendamine ja mõtestamine ruumis. Ühiskondlik kaasamine, inimeste heaolu, poliitika, avalikud ja isiklikud sfäärid ning kestlikkus ja taaskasutus on siseruumi loomisel võtmetähtsusega tegurid. Mulle näib, et sisearhitektuur on nende arutelude tulipunktis. Kogumiku koostamise käigus selgus meilegi ootamatult, et taas kerkis esile n-õ sisearhitektuurne tundelaad ning tähtsustusi selle viljelejate eelistused.

Kogumik jaguneb sisearhitektuuri põhivaldkondi peegeldades kolme ossa. Need on omakorda liigendatud alajaotustesse. Esimese osa – “Kontekstid”, mis vaatleb eriala alusteemasid – esimene alajaotus hõlmab seitset artiklit, milles käsitletakse sisearhitektuuri ajalugusid, teooriat ja selle rakendusvõimalusi, teadustööd, haridust ning kutseala nimetust ning seda puudutavaid õigusakte ja konventsioone. Teine alajaotus “Sisearhitektuuri maastik” kaardistab erialale tuttavaid territooriume, nagu hoonete taaskasutus, urbanistlik sisearhitektuur, ruum ja kasutustüpoloogiad (ametiruumid, kodu ja näitusekujundus).

Teise ossa, mis kannab pealkirja “Kasutusviisid”, on koondatud 11 artiklit, mille põhirõhk asetub sisearhitektuuri suhestumisele inimesega, näiteks ruum ja selle isikustamine, keha, käitumine ja ruum, sugu, heaolu, füüsilised ja psühholoogilised parameetrid ning nende mõju ruumile. Lisaks vaadeldakse niisuguseid tellijaid ja ruume mõjutavaid tegureid nagu poliitika, demograafia ja üleilmastumine.

discipline-specific research and practice. Interiors can be post-disciplinary: they are fluid, changeable, adaptable and they reuse, incorporate and overlap with other built environment disciplines ranging from architecture to installation art, furniture, design and urbanism, from the scale of the room to the city, from surface to structure. The interior is a state of mind and a condition of place.

To exemplify this agility, in 2013 I published a book with Lois Weintal entitled *The Handbook of Interior Architecture and Design*.¹⁷ To begin the processes of the construction of the book, we both wrote forty paragraphs on topics about the subject: provocations for possible authors. Like a field survey, Lois and I contacted a global spread of people and groups and tasked each with responding to one of the paragraph provocations. Our aim was to capture a snapshot of the discipline and evidence the emergence of the impact and agency of the discipline, capturing a rigorous, intellectual force with particular occupations, themes and pursuits.

We discovered that the interior is the location for the focus of many enduring themes of contemporary society. It is not alone in being complicit in these themes, but I would argue that it is central to so many. Shelter, home, the body and space, identity and its spatial containment and reflection are continuing themes pertinent to constructed environments. Social engagement, human well-being, politics, the public and private spheres and sustainability and reuse are central to the construction of interior space. It seems to me that the interior is at the centre of the debate. Unsuspectingly, what became apparent from this process was that the sensibility of the interior emerged once again and the predilections of its agents became prevalent.

The book is divided into three sections reflecting three broad areas of the interior. These are divided into subsections. ‘Contexts’, reflecting on the discipline’s fundamental themes and ideas, contains seven essays that explore histories of the subject, the idea of interior theory and its uses, research, education and the name and regulation of the profession. The seven essays are divergent, argumentative and counter to each

17 *The Handbook of Interior Architecture and Design*. Eds. G. Brooker, L. Weintal. London, New York: Bloomsbury, 2013.

Kogumiku viimane osa keskendub väljendusvahenditele, sellele, kuidas sisearhitektuur erinevate vahendite kaudu väljendub ja kuidas need vahendid tekitavad mitmesuguseid tõlgendusvõimalusi. Nõnda võib interjööriist saada sümboolne keskkond, narratiivne tööriist, mille loomiseks on mitmeid võimalusi ning mille abil saab jutustada erinevaid lugusid ja kirjeldada mitmesuguseid kasutusviise. Need väljendusvahendid ulatuvad mitmesugustest simulatsioonivormidest joonistuste ja makettideni, hõlmates nii käelist kui ka digitaalset tegevust, faktilisi, kirjeldavaid, emotsionaalseid, spekulatiivseid jm käsitluslaade. Samuti uuritakse simulatsiooni ja reaalsuse vahekordi ning lugude loomist kirjanduses, mängudes, televisioonis ja filmis.

Raamatu viimane alajaotus käsitleb sisearhitektuuri vahendina, mille kaudu jutustatakse ruumi ja selle asukate kohta mitmesuguseid lugusid. Ruumi- ja pinnamanipulatsioonide kaudu omandab interjäär meelelised mõtted: ilustused, ornament, maitse ja kaunistused, sisearhitektuuri vähem käegakatsutavad aspektid, nagu fenomenoloogiline uurimistöö, ning moesuundumused. Kogumiku eesmärk pole mitte üksnes ideede ja teadustegevuse koondpildi visandamine, see püüab ka esile tuua sõlmprobleemid ning kindlustada sisearhitektuuri kriitilist, analüütilist ja teoreetilist jalgealust. Raamat annab ülevaate ühest murrangulisest pöördest selles tärkavas ja energiast pulbitsevas valdkonnas, pakkudes selle dünaamilisele uurimis- ja tegutsemisväljale üleilmse väljundi. Üksiti joonistub kogumikus pilt sisearhitektist kui avarapilgulisest praktikust, kelle rafineeritud pilk ulatub interjööri kõige erinevamate tahkude sügavusse, sidudes need mitmesuguste ühiskondlike, filosoofiliste, majanduslike ja teoreetiliste hoovustega.

Kokkuvõtteks leian, et SISU sümposium "Ruumimõju" äratas nii ideid kui ka tundeid seoses sellega, missugune võiks olla sisearhitektuuri ruumimõju, ning suunas mõtlema, kuidas ja kelle poolt neid muljeid luuakse. Lõlm konverentsipäeva tulvil tiivustavaid ettekandeid ja vestlusi andsid mulle võimaluse juurelda, kuidas ja miks võiks nii minu kui ka paljude teiste tegevuse koondada sidusaks erialaspetsiifiliseks mõtteraamistikuks, mis võtaks kokku sisearhitektuuri hetkeseisu.

other. 'Interior Terrains' examines territories familiar to the subject, such as building reuse, interior urbanism, the room and typologies of use, such as work, home and exhibition design.

'Occupancy' contains eleven essays that address conditions pertinent to human dimensions of the interior such as the room and its personalization and include discussions about the body, behaviour and space, examined gender, well-being and physical and psychological dimensions and how they can shape space. This chapter includes politics, demographics and globalization, issues that impact clients and spaces.

The last section of the book explores how the interior is mediated through a variety of forms and how each form can result in multiple readings. This variety ensures that the interior can become a symbolic environment, a narrative instrument, one that can be fabricated in a number of ways and used to describe different stories and forms of occupation. These range across many forms of simulation, from drawing to modelling, hand and digital, factual, descriptive, atmospheric, speculative, etc. The interplay of simulated and real and the construction of stories in literature, games, television and film are also examined.

The final part of the book explores the interior as a device that communicates a variety of stories about space and its inhabitants. Through spatial and surface manipulation, the interior becomes a space of sensual proportions: embellishment, ornament, taste and decoration, the less tangible aspects of the interior such as phenomenological exploration, and trends. The book aims not just to deliver a snapshot of ideas and research, but also to make core issues pertinent and to anchor the critical, analytical and theoretical domains of the subject. It takes stock of a critical juncture, critical as this field is emergent and energetic, and it provides a global forum of activity in this dynamic field of research and practice. Unsuspectingly the book exposes the sensibility of the designer of the interior as a wide-ranging practitioner, keen to finesse

---

the interior dimension of a variety of aspects of inside space, connecting them to a diverse group of societal, philosophical, economical and theoretical disciplinarily related issues.

To conclude, the SISU symposium 'The Impact of Space' provoked my ideas as well as feelings about what the impact of space in relation to the interior might be, as well as thoughts of how, and by whom, those impressions are being formed. Finally, the subsequent three days of stimulating talks and conversations, enabled me to reflect on how and why these actions by many others as well as myself could be formed into a coherent set of discipline-specific thoughts, a summing up of some current conditions of the subject.

Graeme Brooker on õppejõud, kirjanik ja disainer ning juhib Londoni Kuningliku Kunstikolledži ruumidisaini osakonda. Tema sulest on ilmunud arvukalt väljaandeid sisearhitektuuri kohta ning ta on paljude raamatute kaasautor: „Rereadings” (RIBA Enterprises, 2004), „From Organisation to Decoration” (Routledge, 2013), „The Handbook of Interior Architecture and Design” (BERG, 2013) ja „Key Interiors Since 1900” (Laurence King, 2013). Graeme on organisatsiooni Interior Educators asutaja ja juhatuse liige.

www.rca.ac.uk/more/staff/graeme-brooker

Graeme Brooker is a teacher, writer and designer who heads the interior design department at the Royal College of Art in London. He has penned numerous publications on interior architecture and is the co-author of a number of books, including *Rereadings* (RIBA Enterprises, 2004), *From Organisation to Decoration* (Routledge, 2013), *The Handbook of Interior Architecture and Design* (BERG, 2013) and *Key Interiors Since 1900* (Laurence King, 2013). Graeme is the founder and a board member of Interior Educators.

www.rca.ac.uk/more/staff/graeme-brooker